

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. || Lvdovici || De Ponte Vallis-||Oletani, È Societate ||
Jesv Theologi.|| De || Christiani hominis || Perfectione In
Qvo-||libet eius Vitæ genere.|| Tomi Qvatvor.||**

Quorum argumenta ex S. Rvth Historia præcipué desumpta

In Qvo Agitur Nominatim De Sacerdotibus, Confessarijs, Magistris siue
Doctoribus, Concionatoribus, Episcopis & alijs Prælatiſ, eorumque
Ministerijs - In ſeptem Tractatus distributus ...

Puente, Luis de la

Coloniæ Agrippinæ, 1629

§. II. Implicatæ conſcientiæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-45750](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-45750)

§ II.

Implicata conscientia.

CONSCIENTIAS implicatas, maioris claritatis causa reducere licet ad septem differentias. *Prima* & quidem rudissima, est *ignorans*, hoc est nesciens id quod potest & tenetur scire, tam in rebus fidei, quàm in obligationibus legis, & status sui: hæc habet tricas non paruas: eò quod non semper sit certum, & manifestum, quod potuerit nouisse, quod ignorat; aut an sufficientem posuerit diligentiam, ad id cognoscendum, an non? Ex quo oritur, quod ignorantia, aut sit inuincibilis, aut vincibilis, absque culpa, aut cum illa. Huic affinis est conscientia *erronea*, quæ in particulis casibus iudicat esse peccatum, quod est aliàs licitum: & nihilominus illud facit: ac proinde in eo peccat: quia quod in se fuit, voluit transgredi quod putabat esse præceptum. *Tertia* est conscientia *illusa* ac *decepta* à Sathana in Angelum lucis transfigurato; aut à proprio suo iudicio sub specie virtutis quæ iudicat, licitum esse & sanctum, quod reuera malam est & noxium; & cum ea intentione illud facit: est tamen difficile dignoscere, ad quemnam gradum peruenerit bona hæc fides, & intentio; & an fuerit sufficiens ad excusandum à culpa, aut eam imminuendam aut nullam habeat excusationem: eò quod ipse illiusioni dederit occasionem, & potuerit facile aduertere fraudem ac deceptionem decipientis. *Quarta* conscientia est *obliuiosa*, immemor, & parum in se ipsam reflectens: quæ dum opus facit, sufficientem habet aduertentiam, & attentionem, ut tale opus sit peccatum: sed facile obliuiscitur, quid fecerit: quæ tamen obliuio non excusat à peccato. Est etiam difficile statuere, quando fuerit culpabilis obliuio, aut sine culpa: eò quod fecerit quantum satis erat ad remedium adhibendum. *Quinta* conscientia est *timida* & *serupulosa*, quæ timet, ubi non est quod timeat, & existimat se passim impingere, & peccare in omnibus, quæ dicit & facit. Ex quo incidit in multas perplexitates ac dubia: interdum cum aliquo fundamento & causa; interdum verò absque valla causa; & sæpè est difficile agnoscere, & statuere de eo quod in ea geritur. Sæpius tamen non tanta est difficultas in ea agnoscenda, atque in curanda, & paci ac tranquillitati restituenda. *Alia* conscientia est in alio extremo *audax* & *temeraria*, quæ sese effundit in negotia absque consideratione & attentione, ex impetu passionis, siue illa sit ira, siue cupiditas, aut ambitio. Passiones enim sunt conscientiarum retia, quæ illas mille modis & rebus implicat: ut, quod passio appetit, consequantur. Et quoniam rationis oculum excæcant, voluntque trahere post se intellectum, ut iudicet, approbetque; quod propria desiderat voluntas: est difficillimum conscientia illa explicare & extricare, quæ talibus retibus est irretita.

*Est denique alia conscientia tota effusa & anxia ob nimiam sollicitudinem & multitudinem negotiorum, in quibus ratione sui status & officii utatur. quales esse solent multorum, quibus incumbit munus gubernandi, aut alia officia publica; aut sunt mercatores, aut aliorum negotiorum actores: quorum multitudo conscientiam non laxam sed strictam & anxiam solet valde implicare, nec est facile eam extricare. His accedit, quod sit tanta multitudo circumstantiarum, quæ solent cum ipsis operibus concurrere, ut valde sit difficile, generales Regulas ad casus particulares applicare, & exactè cognoscere malitiam & gravitatem peccati: nam quædam illud aggrauant, aliæ alleuiant, & aliæ excusant. Hæc omnia complectitur scientia Confessarij: quia eius officium exposcit, conscientiam extricare, & aperire, quid in illis sit: ut sententiam absolutionis ferre aut negare possit, prout magis expediat. Nullus enim iudex potest aptè ferre sententiam in causa, cuius factum non satis intelligat. Sicut nec medicus potest bene mederi morbo, quem prius non bene cognouerit. Quis tot conscientias ex officio curare debet; magna scientia & prudentia opus habet, ad eas bene cognoscendas. Quoniam autem experientia ad id est summi momenti: multum refert, Confessarium esse senem, & bene expertum. Nam circa cognitionem operum interiorum maxime locum habet, quod dixit Ecclesiasticus: *à qui non est tentatus, quid scit? Qui uero expertus, pauca recognoscit: ex multa autem experientia magna, oritur alacritas & prudentia: quæ efficiet, ut Confessarius peritus sit, ad cognoscendam conscientiam Pœnitentis; & obseruet ad quem ex his septem gradibus illa spectet: & ita applicabit unicuique aptum remedium. nam tanquam Magister tenetur docere ignorantem ea, quæ ille scire tenetur; & spectat ad fidem Catholicam: & speciatim tria illa, quæ in ea sunt difficiliora: ut iuxta suam capacitatem ea intelligat: mysterium scilicet vnus Diuinitatis in tribus Diuinis personis; Incarnationis Christi veri Dei & hominis; & præsentis corporis & sanguinis Christi absque substantia panis in Sanctissimo Sacramento. Docere etiam illum debet, quod pertinet ad Dei & Ecclesie leges; & capacem reddere grauitatis peccati lethalia, ut illud euitet; & rigoris iustitiæ Dei & pœnarum inferni: ut eas timendo operam ut harum rerum proprium faciat conceptum eo modo, quo tunc fieri potest; aut eum monere mediocrem, quæ adhibere debet, ut eorum deponat ignorantiam. Ijs etiam, qui conscientiam habent erroneam, aut illusam, aut scrupulosam, debet errores & illusiones reteregeat magna adhibita dexteritate: ut ita clarè rem totam explicet, tenebras illius dissoluat. Deniq; tanquam medicus omnes has infirmas conscientias curare debet, per varias interrogationes pœnitentibus propositas, ut eas bene cognoscat iuxta illud decretum Lugdunensis Concilij: *Sacerdos***

Experientia.

a Eccl. 3. 49

fit discretus & cautus, vt more periti medici infundat vinam & oleum vulneribus sauciatis, diligenter inquirens & peccatoris circumstantias, & peccati, quibus prudenter intelligat quale debeat ei praeberere consilium, & cuiusmodi remedium adhibere: diuersis experimentis vrendo, ad saluandum aegrotum. Ex quo fit, vt quemadmodum in causis grauioribus, & maioribus Tribunalibus necessarii sunt iudices doctiores; & medici peritiores magisque experti ad grauiores morbos curandos, & in personis altioris ordinis, & in ciuitatibus splendidioribus: ita etiam Confessariorum scientia maior aut minor requiritur iuxta qualitatem eorum, quorum confessiones excipiunt, & modum conscientiaru eorundem: nam qui sufficiens est ad excipiendas Confessiones plebis simplicis ac sincere, & conscientie clare ac expedite: non statim erit sufficiens ad eos audiendos, qui conscientias habent implicatas. Qui autem in comuni expositus est, vt omnes accedentes ad se audiat: is sufficientem scientiam habeat necesse est, ad satis faciendum omnibus. Et quamuis (vt Concilium loquitur) sufficiet, quod in casibus dubiis possit requirere iudicium Sapientiorum: modo non prodat Penitentem, nec aliud praebeat iudicium ex quo possit cognosci: hoc ipsum tamen raro fieri debet: ideoque inordinatus Confessarius esse debet sicut ille Samaritanus, qui occurrit ei, qui inciderat in latrones: qui tanquam peritus chirurgus, & suo officio attentus prospexerat sibi de omnibus ad curationem eius necessarijs: neque enim opus fuit curationem differre, & haerere in quaerendis fascijs, quibus vulnera ligaret; nec vinum & oleum, quod in ea infunderet: nam omnia secum habebat, & vbi opus fuit, exposuit, & vsus est eis. Ita prudens Confessarius & sollicitus non debet expectare, vt studeat, & remedia quaerat eo tempore, quo confessionem audit: sed semper memoria debet retinere scientiam, & cognitionem morborum omnium, ac vulnerum, & remediorum, quae ad ea curanda sint apta: ita vt statim possit facere quod in se est ad praescribendum, quod expedit aegrotis; & remedium applicare tanquam Chirurgus peritus. Quoniam autem haec scientia valde late patet, & ad multa se extendit: faciemus hic breuem quandam summam rationum & remediorum quae nosse debet Confessarij, vt suis obligationibus plene satisfaciant.

(..)

c. Omnis v
triusq; se-
xus de Pen-
nit. & Re-
missionib.